

EESTI VABARIIGI PÕHISEADUS

Teksti esitab Põhiseadusliku Assamblee
I. toimikond. Allakriipsutatu kattub
J. Adamsi põhiseaduse projekti tekstiga.

Eesti rahvas
kõikumatus usus ja vankumatus tahtes taastada, kindlustada ja
arendada riiki.

- mis on sündinud rahvusliku enesemääramise kustumatul õigusel
vabanemisega suurriikide ülemvõimu alt vabadussõja abil aastail 1918-1920,
okupeeritud ja koloniseeritud Nõukogude Liidu poolt 1940. ja järgnevatel aastail,
taastatud rahvusliku ning õigusliku järjepidevuse alusel Eesti Vabariigi 1937. a. põhiseaduse osalise taasrakendamise, riiklike aktide ning rahvusvahelise tunnustuse taaskinnitamise läbi aastail 1989-1991,

- mis on rajatud õiglusele, seadusele ja vabadusele,

- mis on kaitseks maale ja rahvale, sisemisele ja välisele rahule ning pandiks praegustele ja tulevastele põlvedele nende kestmises, ühiskondlikus edus ja üldises kasus,

- mis jääb demokraatlikuks ja rahumeelseks riigiks, mida juhivad tasakaalustatud koostööl riigivanem, Riigikogu ja nende poolt ametisse kutsutav valitsus,

võttisrahvahääletusel vastu järgmise põhiseaduse:

I. PEATÜKK

Üldsätted.

& 1.

Eesti on iseseisev ja sõltumatu vabariik, kus kõrgeima riigivõimu kandja on rahvas.

& 2.

Eesti maa-ala on lahutamatu ja jagamatu tervik.
Eesti piir on kindlaks määratud 2. veebruari 1920. aasta Tartu rahulepinguga ja teiste riikidevaheliste piirilepingutega.

& 3.

Eesti Vabariik ei luba oma riigi piirides mitte ühegi teise riigi sõjalisi tugipunkte, ühegi teise riigi sõjavägede viibimist ega läbiliikumist.

A t e r n a t i i v :

"Eesti Vabariik ei ühine sõjalistesse liitudesse ega luba oma riigi piirides mitte ühegi teise riigi sõjalisi tugipunkte, ühegi teise riigi sõjavägede viibimist ega läbiliikumist.

II Altun.
"Välja patta"

2.

& 4.

Eestis teostatakse riigivõimu vaid põhiseaduse ja sellega kooskõlas olevate seaduste alusel.

Rahvusvahelise õiguse üldtunnustatud normid kehtivad Eestis õiguskorra lahutamatu osana.

Keegi ei või end vabandada seaduse mittetundmisega.

& 5.

Eesti kodanikuks saadakse sündimisega või hilisema seadusliku toiminuga.

Eestist Nõukogude Liidu okupatsiooni ja anneksiooni tõttu lahkunud Eesti kodanikud säilitavad Eesti kodakondsuse.

Väljaspool Eestit elavatel eestlastel on õigus saada Eesti kodanikuks vastava soovi avaldamisel.

Kodakondsuse omandamise ja kaotamise tingimused määrab kodakondsusseadus.

& 6.

Eesti riigikeel on eesti keel.

& 7.

Eesti riigivärvid on sinine, must ja valge.
Riigilipu ja riigivapi kuju määrab seadus.

& 8.

Eesti riigihümn on J. V. Jannseni, F. Paciuse "Mu Isamaa, mu õnn ja rõõm,..."

& 9.

Eesti Vabariigi pealinn on Tallinn.

& 10.

Eesti Vabariigi iseseisvuspäev on 24. veebruar.

III. PEATÜKK

R a h v a s.

& 35.

Kõrgeima riigivõimu kandja Eestis on rahvas hääleõiguslike kodanike kaudu.

& 36.

Rahvas teostab riigivõimu:

- 1) Riigikogu valimisega;
- 2) Vabariigi riigivanema valimisega;
- 3) rahvahääletusega;
- 4) omavalitsuste esinduskoegade valimisega.

& 37.

Hääleõiguslik on iga kodanik, kes on saanud kaheksateist aastat vanaks.

Emi

55

3.

& 38.

Hääleõiguslikud ei ole:

- 1) kodanikud, kes seaduslikus korras on tunnistatud vaimuhaigeks;
- 2) kodanikud, kes on kohtu poolt tunnistatud teovõimetuks.

& 39.

Hääletamisest ei võta osa kodanikud, kes on kohtu poolt süüdi mõistetud ja kannavad vabaduskaotuslikku karistust kinnipidamiskohtades.

& 40.

Rahvahääletus toimub ainult põhiseaduses ette nähtud juhtudel.

Rahvahääletuse korraldamise otsustab riigikogu.

Rahvahääletuse tulemus omandab seaduse jõu kui poolt antud häälte arv ületab vastu antud häälte arvu.

& 41.

Riigikogu võib määrata rahvaküsitluse, et teada saada rahva seisukohta mingis põhimõttelises küsimuses.

Rahvaküsitluse tulemusel ei ole seaduse jõudu, see tulemus on juhendiks riigiasutuste töös.

& 42.

Rahva suveräänse tahte kujundamisel ja väljendamisel osalevad poliitilised ^{erakonnad} parteid, mille moodustamine ja tegevus on vaba põhiseadusega sätestatud piires. Parteide ülesehitus ja tegevus peab vastama demokraatia printsiipidele. Nad on kohustatud austama Eesti riiklikku iseseisvust ja sõltumatust.

Parteid, mis oma eesmärkide või oma liikmete tegevuse tõttu püüavad tuua kahju vaba demokraatliku korra alustele või seda kõrvaldada või panna ohtu Eesti rahvusriigi olemasolu, on põhiseaduse vastased.

& 43.

Põhiseadusest üleastunud võimuhaarajate vägivallale omaalgatuslik vastuhakkamine on rahva põhiseaduslik õigus.

Põhiseadusliku riigikorra vägivaldne muutmine on karistatav seaduse täie rangusega.

7. PEATÜKK

Seadusandlus

& 74.

Eesti vabariigi seadusi antakse kooskõlas põhiseadusega.

4.

& 75.

Seadusandliku algatuse õigus on Riigikogu liikmel, Riigikogu liikmete poliitilisel ühendusel, Riigikogu komisjonil ja valitsusel.

& 76.

Riigikogu poolt vastu võetud seadused kirjutab alla riigivanem.

Riigivanem peab Riigikogu poolt vastuvõetud seadusele alla kirjutama neljateistkümne päeva jooksul arvates seaduse vastuvõtmisest Riigikodus või saatma seaduse tagasi Riigikokusse koos põhjendatud keeldumisega.

Kui Riigikogu võtab riigivanema poolt tagasi saadetud seaduse muutmata kujul absoluutse häälteenamusega uuesti vastu, ei ole riigivanemal õigust keelduda sellele alla kirjutamast.

& 77.

Kui seaduses või seaduse väljakuulutamise otsuses ei ole ette nähtud muud korda või tähtaega, hakkab seadus kehtima kümnendal päeval pärast avaldamist Riigi Teatajas.

& 78.

Kui Riigikogu on vägivaldselt takistatud kokku tulemast, on seaduste andmise õigus riigivanemal, Riigikogu juhatajal ja peaministril ühiselt. Selliste erivolituste täpsema korra määrab seadus.

Käesoleva paragrahvi esimeses lõike korras kehtestatud seadused kehtivad kuni Riigikogu tuleb kokku ja kiidab nad heaks. Kui Riigikogu ei ole viieteistkümne päeva jooksul oma kokkutulekust sellist seadust heaks kiitnud või muutnud, lakkab seadus kehtimast.

Alternatiiv:

"& 78 tervikuna välja jätta".

15. PEATÜKK

Põhiseaduse muutmine

& 126.

Põhiseaduse muutmise algatamise õigus on riigivanemal ja Riigikogu seadusliku koosseisu enamusel.

Põhiseadust ei saa muuta sõja- ning erakorralise seisukorra ajal.

& 127.

Põhiseaduse 1. peatüki "Üldsätted", 3. peatüki "Rahvas", 4. peatüki "Riigivanem" ja 15. peatüki "Põhiseaduse muutmise" sätteid saab muuta ainult rahvahääletusega. Nende peatükkide sätteid muutva seaduseelnõu saab panna rahvahääletusele mitte varem kui kolm kuud ja mitte hiljem kui kuus kuud pärast seda, kui Riigikogu on nii otsustanud oma seadusliku koosseisu kahekolmandikulise häälteenamusega.

jätta 78
28 poolt

vastu 3

56

5

5.

& 128.

Põhiseaduse muudatuse seadusi saab Riigikogu vastu võtta kas seadusliku koosseisu neljaviiendikulise või kahe järjestikulise koosseisu kahekoimandikulise häälteenamusega.

& 129.

Põhiseaduse muudatuse seaduse kuulutab riigivanem välja viivitamatult ja see jõustub Riigikogu poolt määratud tähtajal kuid mitte varem kui kolm kuud pärast väljakuulutamist.

& 130.

Rahvahääletusel või Riigikogus tagasi lükatud põhiseaduse muutmise eelnõud või teist samasisulist eelnõud ei saa uuesti panna rahvahääletusele või Riigikogus otsustamisele enne ühte aastat.